

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **Ing. V. K., Ph.D.**, zastoupeného JUDr. Stanislavem Kadečkou, Ph.D., advokátem se sídlem Teplého 2786, Pardubice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Veveří 7, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 7. 2013, čj. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2015, čj. 36 Ad 43/2013 - 34,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaná vydala dne 19. 7. 2013 rozhodnutí čj. X, kterým zamítla odvolání žalobce a potvrdila rozhodnutí Městské správy sociálního zabezpečení Brno ze dne 18. 6. 2013, čj. 47002/140-9012-28.5.2013-298/Šk/0052. MSSZ rozhodla, že přeplatek na pojistném na důchodovém pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za rok 2012 žalobci nevznikl.

[2] Proti rozhodnutí žalované podal žalobce včasnou žalobu, kterou krajský soud napadeným rozsudkem zamítl jako nedůvodnou a zároveň rozhodl o nákladech řízení.

II. Shrnutí rozsudku krajského soudu

[3] Krajský soud uvedl, že mezi stranami zůstalo nespornou skutečností, že žalobce uzavřel pracovní smlouvu se zaměstnavatelem dne 1. 9. 2012 s ujednaným nástupem do práce dne 1. 9. 2012, ale fakticky se dostavil do zaměstnání až dne 3. 9. 2012, neboť dny 1. 9. a 2. 9. 2012 byly sobota a neděle. Soud posuzoval, zda v kalendářním měsíci září 2012 po celý měsíc trvaly skutečnosti uvedené v § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, tedy, zda žalobce po celý měsíc vykonával zaměstnání, resp. činnost zakládající účast na nemocenském pojištění zaměstnanců. Dle přesvědčení soudu vzniklo pojištění podle § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, žalobci dne 3. 9. 2012, přičemž právní úpravu za středníkem nelze na danou věc aplikovat, neboť za neděle v tom měsíci (2. 9.) nepřislušela náhrada mzdy.

[4] Podle § 13a odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon č. 589/1992 Sb.“), je osoba samostatně výdělečně činná povinna platit zálohy na pojistném naposledy za kalendářní měsíc, v němž nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 6 druhé větě zákona o důchodovém pojištění. Posledním dnem kalendářního měsíce, v jehož průběhu se z hlavní samostatně výdělečné činnosti stala vedlejší samostatně výdělečná činnost, jež nezakládá účast na pojištění, zaniká povinnost takovéto osoby hradit zálohy na pojistném. Podle § 13a odst. 8 zákona č. 589/1992 Sb. se pro účely placení záloh na pojistném OSVČ považuje OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost v kalendářním měsíci, ve kterém po celý měsíc trvaly skutečnosti uvedené v § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění.

[5] Žalobce sice vykonával zaměstnání, tedy činnost zakládající účast na nemocenském pojištění, ale toto vzniklo podle § 10 odst. 1 písm. a) zákona o nemocenském pojištění až dnem, kdy žalobce nastoupil do práce, tj. dne 3. 9. 2012. Až v září 2012 nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 6 druhé větě zákona o důchodovém pojištění, avšak netrvaly zde po celý měsíc skutečnosti uvedené v § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění. Soud tedy uzavřel, že žalobce v roce 2012 vykonával samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní podle citované právní úpravy v měsících leden až září 2012 včetně a v měsících říjen až prosinec 2012 jako vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Proto až od října 2012 zanikla žalobci povinnost platit zálohu na pojistném. Žalovaná rozhodla po právu.

III. Důvody kasační stížnosti a vyjádření žalované

[6] Žalobce (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. V ní uvádí kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Namítá, že krajský soud nevěnoval pozornost individuálnímu posouzení stěžovatelova případu adekvátní pozornost a v odůvodnění toliko odkázal na právní úpravu. Učinil v dané věci stejný závěr jako správní orgány, aniž by se vypořádal s konkurenční argumentací stěžovatele. Takovýto postup je v rozporu s rozhodovací praxí Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, čj. 2 Afs 24/2005 - 44). Stručnost odůvodnění napadeného rozsudku považuje za extrémní a neakceptovatelnou. Soud se rovněž nedostatečně nevypořádal s argumentací stěžovatele ohledně vznesené právní otázky.

[8] Dále uvedl, že právní posouzení řešené záležitosti, jak jej (náznakem) podal krajský soud, zcela mýjí podstatu věci a především je nesprávné. Stěžovatel, prostřednictvím svého zaměstnavatele, splnil platební povinnost na úseku důchodového pojištění a státní politiku zaměstnanosti. Přesto by měl v návaznosti na názor krajského soudu znovu uhradit zálohu na pojistné na důchodovém pojištění a státní politiku zaměstnanosti. Takovýto dopad do práv stěžovatele je absurdní a navíc nerespektující základní principy spravedlnosti. Při použití výkladových metod bylo nutné dospět k opačnému závěru, než jaký učinily správní orgány i soud, přičemž stěžovatel ve zbytku odkázal na část II a III své žaloby. Dále zdůraznil, že v situaci, kdy se dopředu dohodl se zaměstnavatelem na pracovní smlouvě s datem nástupu do práce ke dni 1. 9. 2012 a k témuž dni nabyla účinnost související dohoda o mzdě. Musel tedy být ke sjednanému dni připraven pro zaměstnavatele vykonávat práci, na čemž nic nemění, že se jednalo o sobotu. Stěžovatel od samého počátku září 2012 fakticky nevykonával svou samostatně výdělečnou činnost. Míří-li smysl a účel příslušné právní úpravy k tomu, aby jednotlivci odváděli předepsané příspěvky na důchodové pojištění a na státní politiku zaměstnanosti zásadně ze své primární výdělečné činnosti, pak je přístup krajského soudu pro nesprávnost neakceptovatelný. Stěžovatel byl nucen bez dalšího být připraven vykonávat práci pro zaměstnavatele již od 1. 9. 2012 a fakticky již nepodnikal, a tedy 1. 9. 2012 splnil podmínky pro vznik jeho účasti v systému nemocenského pojištění. Zaměstnavatel vyplatil stěžovateli mzdu za celé září, nedošlo tedy k žádnému zkrácení, a proto je nutné i sobotu 1. 9. a neděli 2. 9. 2012 považovat za dobu, kdy je vyloučené, aby se uplatňoval režim hlavní samostatně výdělečné činnosti. Závěrem navrhl, aby kasační soud zrušil rozsudek krajského soudu i správní rozhodnutí žalované a MSSZ Brno a věc vrátil k dalšímu řízení správnímu orgánu, eventuálně aby kasační soud zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[9] Žalovaná se vyjádřila tak, že opětovně uvedla argumentaci podanou již v napadeném rozhodnutí i v jejím vyjádření k žalobě, resp. se ztotožnila se závěry krajského soudu. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti a je projednatelná.

[11] Kasační stížnost není důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku a až následně druhou námitkou směřující do nesprávného posouzení právní otázky krajským soudem.

IV. A Nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu

[13] Stěžovatel vznesl námitku nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů, přičemž Nejvyšší správní soud neshledal tuto námitku jako důvodnou.

[14] Základní požadavky na přezkoumatelnost rozhodnutí plynou z ustálené judikatury správních soudů. Např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003 - 75, uvedl, že *„nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatcích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny.“* Nedostatkem důvodů se míní i situace, kdy se krajský soud ztotožní s nedostatečným odůvodněním rozhodnutí správního orgánu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, čj. 1 Afs 3/2003 - 68, publ. pod č. 327/2004 Sb. NSS)

[15] Kasační soud, s ohledem na výše uvedenou judikaturu, konstatuje, že se krajský soud vyjádřil ke všem žalobním bodům komplexním posouzením dané věci, uvedl právní úpravu, kterou na posuzovanou věc aplikoval a dostatečně zdůvodnil svoje závěry. Je pravdou, že krajský soud v odůvodnění věnoval jeden odstavec vymezení aplikované právní úpravy. Nejednalo se však o pouhý výčet ustanovení zákonů, nýbrž o logický a na sebe navazující řetězec právní úpravy, který bylo nezbytné poskládat pro následné posouzení dané věci uvedené v následujícím odstavci. Nelze proto přisvědčit stěžovateli, že by krajský soud pouze odkázal na právní úpravu a bez dalšího učinil stejný závěr jako správní orgány (které byly rovněž dostatečně odůvodněny). Naopak krajský soud po vymezení příslušné právní úpravy tuto interpretoval a aplikoval na posuzovanou věc, čímž (nikoli výslovně) vyvrátil argumentaci stěžovatele. Není nezákonné, pokud krajský soud dospěl ke stejným závěrům jako správní orgány, byť s těmito závěry stěžovatel nesouhlasí. Lze přisvědčit stěžovateli, že odůvodnění napadeného rozsudku by mohlo být obsáhlejší. Avšak z odůvodnění (komplexního posouzení právní otázky) je možné seznat, proč krajský soud zamítl žalobu jako nedůvodnou. Jeho rozsudek tak netrpí nedostatkem důvodů v takové míře, která by znamenala jeho nezákonnost pro nepřezkoumatelnost.

IV. B Posouzení právní otázky

[16] Dále se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou směřující do nesprávného posouzení právní otázky. Ani tato námitka není důvodná.

[17] Meritem dané věci je otázka, kdy vzniklo stěžovateli nemocenské pojištění jakožto zaměstnanci, resp. od jakého momentu je nutné samostatnou výdělečnou činnost stěžovatele považovat za činnost vedlejší, se kterou není spojena povinnost platit zálohy na pojistné podle § 13a odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb. Posouzením této otázky je následně možné konstatovat, zda stěžovateli přísluší nárok na vrácení přeplatku na pojistném na důchodovém pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za rok 2012.

[18] Podle § 13a odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb. *„osoba samostatně výdělečně činná je povinna platit zálohy na pojistné podle předchozích odstavců naposledy za kalendářní měsíc, v němž nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 6 větě druhé zákona o důchodovém pojištění.“*

[19] Ustanovení § 10 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění stanoví, že *„účast osoby samostatně výdělečně činné na pojištění zaniká [...] posledním dnem kalendářního měsíce, v jehož průběhu se z hlavní samostatné výdělečné činnosti stala vedlejší samostatná výdělečná činnost, která nezakládá účast na pojištění [...]“*.

[20] Dle § 13a odst. 8 zákona č. 589/1992 Sb. se *„pro účely placení záloh na pojistné [...] osoba samostatně výdělečně činná považuje za osobu samostatně výdělečně činnou vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost v kalendářním měsíci, ve kterém po celý měsíc trvaly skutečnosti uvedené v § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění [...]“*.

[21] Samostatná výdělečná činnost se podle § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění považuje za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, *„[...] pokud osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním roce vykonávala zaměstnání (odstavec 8 věta první)“*, přičemž zaměstnáním se rozumí podle § 9 odst. 8 téhož zákona *„[...] činnost zakládající účast na nemocenském pojištění zaměstnanců.“* Dále platí, že *„samostatná výdělečná činnost se považuje za hlavní samostatnou výdělečnou činnost v období, ve kterém se podle odstavců 6 až 8 samostatná výdělečná činnost nepovažuje za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.“* (§ 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění).

[22] Podle § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění vzniká zaměstnanci pojištění *„[...] dnem, ve kterém nastoupil do práce, a zaniká dnem skončení pracovního poměru; za den, ve kterém tento zaměstnanec nastoupil do práce, se považuje též den přede dnem nástupu do práce, za který příslušela náhrada mzdy nebo platu nebo za který se mzda nebo plat nekrátí [...]“*.

[23] Nejvyšší správní soud s ohledem na citovanou právní úpravu posuzoval, od kterého dne se samostatná výdělečná činnost stěžovatele měla považovat za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, se kterou není spojena povinnost odvádět zálohy na pojistném. Z obsahu § 13a odst. 8 zákona č. 589/1992 Sb. vyplývá, že samostatná výdělečná činnost se považuje za vedlejší, pokud po celý měsíc trvaly skutečnosti podle § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění. Je tedy nutno zkoumat, zda stěžovatel po celý měsíc vykonával zaměstnání, kterým se rozumí činnost zakládající účast na nemocenském pojištění zaměstnanců. Klíčové tedy bylo určit, od kterého dne byl stěžovatel účastníkem systému nemocenské pojištění.

[24] Z § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění vyplývá, že pojištění vzniká dnem, ve kterém zaměstnanec nastoupí do práce. Odborná literatura k tomu uvádí, že

„nemocenské pojištění zaměstnanců vzniká dnem vstupu do zaměstnání (pojistný poměr), které zakládá účast na nemocenském pojištění. Jeho vznik nemusí být totožný se vznikem pracovněprávního vztahu, ale vzniká dnem faktického nástupu do zaměstnání. Pojištění vznikne tehdy, jestliže zaměstnanec do práce skutečně nastoupil, což je rozdíl od pracovního poměru, který vzniká dnem, který byl sjednán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce. Může tedy nastat situace, že pracovní poměr vznikl, ale pokud zaměstnanec ve sjednaný den do práce nenastoupí, nevznikne pojistný poměr.“ (Tröster, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 4. vydání, 2008, s. 156). Dále pak účast na pojištění vzniká dnem vstupu zaměstnance do zaměstnání. Za den vstupu zaměstnance do zaměstnání se pro tyto účely považuje i den před vstupem do zaměstnání, za který příslušela náhrada mzdy nebo platu nebo za který se mzda nebo plat nekrátí. Jde o novou úpravu, která se týká situací, kdy sjednaným dnem nástupu do práce v pracovní smlouvě je den, kdy zaměstnanec fakticky nenastoupí do práce, neboť čerpá náhradu mzdy (např. státní svátek) nebo dovolenou. Jestliže by zaměstnanec skutečně nastoupil do práce později, než měl sjednáno v pracovní smlouvě a za žádný den před vstupem do zaměstnání mu nenáleží náhrada mzdy (ani nejde o skutečnost, že se jeho plat nekrátí z důvodu, že na jeho obvyklý pracovní den připadl státní svátek), vzniká jeho pojištění až dnem vstupu do zaměstnání.“ (Tamtéž, s. 153).

[25] Další komentář uvádí, že „nemocenské pojištění vzniká dnem nástupu do práce nebo služby nebo započítím výkonu sjednané práce či zahájením jiné činnosti; vznik pojištění tedy není obecně vázán na vznik právního vztahu, ale na faktické započítí výkonu činnosti (účast na nemocenském pojištění proto nevznikne ani v případě, že v den, v němž měl zaměstnanec nastoupit do práce nebo zahájit výkon jiné pojištěné činnosti, ještě před tímto nástupem nebo zahájením byl uznán dočasně práce neschopným). Výjimka z této zásady je stanovena pouze pro zaměstnance v pracovním poměru v případě, že za den před nástupem do práce mu příslušela náhrada mzdy nebo platu, nebo za který se mzda nebo plat nekrátí; to platí jak v případě svátků (podle § 115 odst. 3 zákoníku práce přísluší zaměstnanci, který nepracoval proto, že svátek připadl na jeho obvyklý pracovní den, náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku nebo jeho části za mzdu nebo část mzdy, která mu ušla v důsledku svátku; podle § 135 odst. 1 zákoníku práce se plat nekrátí zaměstnanci, který nepracoval proto, že svátek připadl na jeho obvyklý pracovní den), tak jiných překážek v práci (srov. § 199 zákoníku práce o jiných důležitých osobních překážkách v práci, § 203 zákoníku práce o jiných úkonech v obecném zájmu a § 205 zákoníku práce o překážkách v práci z důvodu školení, jiné formy přípravy nebo studia) nebo dovolené (§ 222 odst. 1 zákoníku práce). Podle § 36 odst. 1 zákoníku práce pracovní poměr vzniká dnem, který byl sjednán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce (popřípadě dnem, který byl uveden jako den jmenování na pracovní místo vedoucího zaměstnance), přičemž tento den nemusí být dnem, v němž má zaměstnanec začít fakticky pracovat; tímto sjednaným dnem tedy může být i sobota, neděle nebo svátek, tj. den, který není pro zaměstnance dnem, v němž by měl vykonávat práci.“ (Příb, J. *Zákon o nemocenském pojištění. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 320 s.)

[26] Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu je nutné právní úpravu § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění interpretovat tak, že pojištění vzniká faktickým reálným nástupem zaměstnance do práce, což potvrzuje i výše citovaná odborná literatura. Nelze tedy přisvědčit stěžovateli, že mu nemocenské pojištění vzniklo dnem sjednaným v pracovní smlouvě jako den nástupu do zaměstnání. Z obsahu § 36 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, mj. vyplývá, že stanovení dne nástupu do zaměstnání má

primárně vliv na vznik pracovněprávního vztahu, přičemž faktický začátek výkonu práce může nastat i jiný den. V posuzovaném případě tomu tak bylo, což stěžovatel nerozporoval.

[27] Nemocenské pojištění vzniklo stěžovateli až spolu s reálným nástupem do zaměstnání, tj. v pondělí 3. 9. 2012. Podmínkou pro posouzení samostatné výdělečné činnosti stěžovatele jako vedlejší činnosti je, aby stěžovatel vykonával zaměstnání, resp. měl nemocenské pojištění po celý kalendářní měsíc (§ 13a odst. 8 zákona č. 589/1992 Sb. ve spojení s § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění). V posuzované věci by byla samostatná výdělečná činnost stěžovatele považována za vedlejší, pokud by měl nemocenské pojištění po celý kalendářní měsíc září 2012, tedy od 1. 9. do 30. 9. 2012. Jelikož však nastoupil reálně do práce až v pondělí 3. 9. 2012, a tedy mu vzniklo nemocenské pojištění až dne 3. 9. 2012. Není možná jiná interpretace těchto ustanovení, než kterou zvolil krajský soud i správní orgány, a ke které se přiklání i Nejvyšší správní soud. Ačkoli kasační soud chápe snahy stěžovatele o spravedlivé řešení jeho věci, avšak stěžovatelem navržený způsob interpretace by byl *contra legem*.

[28] Nejvyšší správní soud uzavírá, že nemocenské pojištění vzniklo stěžovateli jakožto zaměstnanci až v den faktického nástupu do práce, tj. v pondělí 3. 9. 2012. Proto netrvaly skutečnosti podle § 9 odst. 6 ve spojení s § 9 odst. 8 zákona o důchodovém pojištění po celý kalendářní měsíc září 2012. Stěžovatelova samostatná výdělečná činnost tedy byla správně považována za činnost hlavní i v tomto měsíci. Proto stěžovateli přeplatek na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za rok 2012 nevznikl.

[29] Jiná situace by byla, pokud by stěžovatel reálně nastoupil do zaměstnání již k sjednanému dni nástupu do práce v pracovní smlouvě, tj. 1. 9. 2012. V takovém případě by se jednalo o skutkově odlišnou věc, na kterou by však bylo možné aplikovat právní úpravu způsobem, na který poukazuje stěžovatel.

[30] Nejvyšší správní soud tedy, s ohledem na vše shora uvedené, neshledal v postupu správních orgánů ani krajského soudu žádná pochybení, která by měla za následek nezákonnost jejich meritorních rozhodnutí.

V. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[31] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů kasační stížnost podle § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[32] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Žalované, které by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u ě n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. prosince 2015

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu